

ОБЩИНА ИСПЕРИХ

ОБЩИНСКА СТРАТЕГИЯ за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих (2021 г. – 2022 г.)

I.	ВЪВЕДЕНИЕ	Стр.
1.	Общ контекст и предпоставки за разработване на Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците	
2.	Нормативни основания за разработване на Стратегията	
3.	Цел и обхват на документа	
4.	Методика и участници в процеса на разработване на стратегическия документ	
5.	Връзка с други стратегически документи на национално, регионално и местно ниво	
6.	Използвани съкращения	
II.	АНАЛИЗ НА НАСТОЯЩАТА СИТУАЦИЯ И ПОТРЕБНОСТИТЕ ПО ОТНОШЕНИЕ ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕНА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ИСПЕРИХ	
1.	Цел и обхват на анализа	
2.	Община Исперих – обща характеристика	
3.	Демографска картина и тенденции	
4.	Обща картина на образователната система в община Исперих: предучилищно, основно, начално и средно образование; деца и ученици: със специални образователни потребности и с хронични заболявания, в риск от социално изключване и с изявени дарби	
4.1.	Предучилищно обучение	
4.2.	Основно, начално и средно образование	
4.3.	Деца и ученици	
4.3.1.	Деца и ученици със специални образователни потребности /СОП/ и с хронични заболявания	
4.3.2.	Деца и ученици в риск от социално изключване	
4.3.3.	Деца и ученици с изявени дарби	
5.	Състояние и предизвикателства пред общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.	
5.1.	Дейности на учебните заведения и общинска администрация в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците	
5.2.	Социални услуги в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците	
5.2.1.	Дневен център за деца и/или младежи с увреждания (ДЦДМУ)	
5.2.2.	Център за обществена подкрепа към КСУДС „Лудогорие“	
5.2.3.	Център за работа с деца на улицата към Комплекс за социални услуги „Лудогорие“	
5.3.	Дейности на читалища и спортни клубове в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците	

5.3.1.	Читалища	
5.3.2.	Спортни клубове	
5.4.	Работа по проекти като част от общата и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците	
III.	SWOT АНАЛИЗ. СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ. ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ	
IV.	ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА	
V.	СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ	
1.	Обща цел, принципи.	
2.	Приоритети, специфични цели, мерки.	
2.1.	Приоритет 1: Подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности и с хронични заболявания.	
2.2.	Приоритет 2: Подкрепа за личностно развитие на деца и ученици от уязвими общности и деца в риск.	
2.3.	Приоритет 3: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби.	
2.4.	Приоритет 4: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини.	
2.5.	Приоритет 5: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците извън училищата и детските градини.	
2.6.	Приоритет 6: Развитие на човешките ресурси в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.	
VI.	СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ИСПЕРИХ	
1.	Мониторинг и оценка на Стратегията.	
2.	Критерии за оценка.	
3.	Индикатори за наблюдение на реализацията на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Община Исперих.	
3.1.	Качествени индикатори.	
3.2.	Количествени индикатори.	
VII.	ФИНАНСОВИ И МАТЕРИАЛНИ РЕСУРСИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА	
VIII.	КОМУНИКАЦИОННА ПРОГРАМА	
IX.	ЗАКЛЮЧЕНИЕ	

I.	ВЪВЕДЕНИЕ
-----------	------------------

1. Общ контекст и предпоставки за разработване на Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Личностното развитие на децата и учениците, и поставянето им в центъра на образователната система, с оглед формиране на общочовешки ценности, постигане на ясна структурираност, системност и технологичност на всички етапи от образованието, е европейска и национална политика. С развитието на децентрализационните процеси и предоставянето на по-голяма автономия на образователните институции, училището има формираща роля, като приобщаваща среда за развитие и обучение на всяко дете и ученик.

Във връзка с чл. 196, ал. 3 на Закона за предучилищно и училищно образование Община Исперих е разработила Анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих, приет от Общински съвет – Исперих с Решение № 212 по Протокол № 25 от 28.04.2021 г. на Общински съвет – Исперих. В изпълнение на разпоредбата на чл. 197 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) и чл. 5 от Наредбата за приобщаващото образование (приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г.) и въз основа на Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците /2021-2022 г./, съгласувана от Областен съвет за развитие на област Разград с Протокол № 1 от 28.04.2021 г. и утвърдена от Областния управител на област Разград, е разработена Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Разград.

Стратегията обхваща всички дейности и форми на подпомагане, включени в новия закон, които да се предлагат на децата и учениците, за да могат да бъдат приобщени, да не прекъсват и да завършат своето образование. Това са дейности и форми, които са основани на ценностите за личностното развитие и приобщаващо образование: подкрепа за личностно развитие, изграждане на позитивен организационен климат, утвърждаване на позитивна дисциплина и развитие на училищна общност. Чрез тези дейности се гарантира да се достигне детето и да бъде подкрепено то в ученето, научаването, участието и разгръщането на неговия потенциал.

Стратегията е в съответствие с набелязаните цели, приоритети и мерки за подобряване на достъпа и качеството на предучилищното и училищното образование, заложи в международни и национални документи:

- Всеобща декларация за правата на човека (1948);
- Конвенция на ООН за правата на детето (1989);
- Рамка за действие на Световния форум по образованието, Дакар (2000);
- Рамка за действие „Образование 2030”: Към приобщаващо и равноправно качествено образование и учене през целия живот за всички;
- Национална стратегия за детето;
- Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система;
- Стратегия за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства;
- Закон за предучилищното и училищното образование;
- Закон за закрила на детето и др.

Основните акценти в стратегията са свързани с четири ключови елемента в приобщаването на децата и развиване на техните способности:

- Процес на постоянно развиване на технологии за по-добро образование, за да се отговори адекватно на разнообразието на обучаваните.
- Разкриване и отстраняване на бариери и оказване на подкрепа.
- Събиране и оценка на информация от различни източници за планиране и усъвършенстване на политиката и практиката на приобщаването.
- Присъствие, участие и успех за всички учащи се, както на групите, за които съществува риск от изолиране, изключване от образованието или недостатъчно добри резултати от обучението, така и на учащите с високи резултати и постижения.

2. Нормативни основания

Съгласно чл. 176 на Закона за предучилищното и училищно образование (ЗПУО), подкрепата за личностно развитие се предоставя на всички деца и ученици и цели да осигури:

- съответствие с индивидуалните им потребности;
- подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им;
- осъществяване на подкрепата за детето и ученика най-близо до мястото, където живее и учи.

В основата на Общинската стратегия стои Анализът на потребностите за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих по чл. 196, ал. 3 от ЗПУО.

В съответствие с постановката на чл. 174, ал. 1 от ЗПУО, осигуряването на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците от институциите в системата трябва да се осъществява съвместно с държавните и местните органи и структури и доставчиците на социални услуги.

Важно условие за постигането на целите, принципите и приоритетите е разгръщане потенциала на всички участници в процеса – деца, ученици, родители, институции, гражданско общество. Взаимодействието на институциите и ефективните канали за комуникация с родители и граждани са основен фактор за осъществяването на целите на образованието, за подготовката на изградени, самостоятелни, конкурентноспособни личности, чрез развиване на компетентности, необходими на децата и учениците в съвременното общество.

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ, ЗАЛЕГНАЛИ В ЗАКОНА ЗА ПРЕДУЧИЛИЩНОТО И УЧИЛИЩНОТО ОБРАЗОВАНИЕ

Според Закона за предучилищното и училищното образование, образованието като процес на обучение, възпитание и социализация е национален приоритет и се развива в съответствие със следните принципи:

1. Единна държавна образователна политика за осигуряване правото на предучилищно и училищно образование;
2. Ориентираност към интереса и към мотивацията над детето и на ученика, към възрастовите и социалните промени в живота му, както и към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
3. Равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
4. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;
5. Запазване и развитие на българската образователна традиция;

6. Хуманизъм и толерантност;
7. Съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език;
8. Иновативност и ефективност в педагогическите практики и в организацията на образователния процес въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
9. Прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
10. Автономия за провеждане на образователни политики, самоуправление и децентрализация;
11. Ангажираност на държавата, общините и юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и други заинтересовани страни и диалог между тях по въпросите на образованието.

Законът за предучилищното и училищното образование внася ново качество в нашето образование, като регламентира приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование.

Приобщаващото образование е процес на осъзнаване, приемане и подкрепа на индивидуалността на всяко дете или ученик и на разнообразието от потребности на всички деца и ученици чрез активиране и включване на ресурси, насочени към премахване на пречките пред ученето и научаването и към създаване на възможност и за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността. Приобщаващото образование се реализира в съответствие със следните принципи:

1. Гарантиране на правото на всяко дете и ученик на достъп до детска градина или училище най-близо до неговото местоживееие и на правото му на качествено образование;

2. Гарантиране на достъпа на всяко дете или ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности и с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на ученето и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;

3. Прилагане на диференцирани педагогически подходи, ориентирани към интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;

4. Приемане и зачитане на уникалността на всяко дете и ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето или ученикът да развие максимално своя потенциал;

5. Равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца и ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат в процеса на ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина или училището;

6. Системен и холистичен подход на организация и сътрудничество на образователните институции в областта на приобщаващото образование на всички равнища – управление и екипност, използване на приобщаващи педагогически практики, създаване на сигурна и подкрепяща среда, участие на родителите, мониторинг на процеса и на качеството на подкрепата за личностно развитие, както и на влиянието им върху обучението и постиженията на децата и учениците;

7. Сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото

образование – детската градина/училището, детето/ученика, семейството и общността;

8. Намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата и учениците в дейността на детската градина или училището;

9. Нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на децата и учениците за живот в приобщаващо общество;

10. Гъвкавост и динамичност на процеса на приобщаващото образование съобразно потребностите на децата и учениците и в зависимост от спецификата на обществения живот.

Чл. 177, ал. 1 от ЗПУО и чл. 4, ал. 1 от Наредбата за приобщаващото образование определят два вида подкрепа за личностно развитие – обща и допълнителна.

Таблица 1: Обща и допълнителна подкрепа за децата и учениците

Обща подкрепа за личностно развитие по чл. 178, ал. 1 от ЗПУО	Допълнителна подкрепа за личностно развитие по чл. 187 от ЗПУО
Насочена е към развитието на потенциала на всяко дете и ученик.	Насочена е към деца и ученици със специални образователни потребности (СОП), в риск, с изявени дарби, с хронични заболявания, след извършване на оценка на потребностите.
1. Екипна работа между учителите и други педагогически специалисти; 2. Допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО; 3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език (само за детските градини); 4. Допълнителни консултации по учебни предмети, които се провеждат извън редовните учебни часове; 5. Консултации по учебни предмети; 6. Кариерно ориентиране на учениците; 7. Занимания по интереси; 8. Библиотечно-информационно обслужване; 9. Грижа за здравето; 10. Осигуряване на общежитие; 11. Поощряване с морални и материални награди; 12. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение; 13. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения; Логопедична работа;	1. Работа с дете и ученик по конкретен случай; 2. Психосоциална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна, на комуникативните нарушения и при физически увреждания; 3. Осигуряване на достъпна архитектурна, обща и специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти; 4. Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за ученици със сензорни увреждания; 5. Ресурсно подпомагане за ученици със специални образователни потребности. Съгласно чл. 81 от Наредба за приобщаващо образование, допълнителната подкрепа е: краткосрочна (минимум 1 учебна година, максимум – до края на етап на обучение) дългосрочна – повече от един етап или степен на обучение или за целия период на обучение

Подкрепата за личностно развитие се предоставя на всяко дете и ученик, като осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им и е в съответствие с индивидуалните им образователни потребности. Основен принцип на ЗПУО е подкрепата за детето и ученика да се осъществява на ниво най-близко до мястото, където живее и учи. Подкрепата на личностното развитие в системата на предучилищното и училищното образование, се осъществява от образователните институции – детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие, специализираните обслужващи звена.

3. Цел и обхват на документа.

Целта на разработването на настоящата Стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих, е да се направи анализ на настоящата ситуация и да се идентифицират потребностите от обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците, да се направят изводи как настоящите практики може да бъдат подобрени, да се поставят цели, да се изведат приоритети и да се планират мерки и дейности, за да бъде осигурена обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на всяко дете и ученик в общината, съобразно неговите потребности, като се посочат отговорните страни в този процес, източниците за финансиране и начините за мониторинг и контрол на изпълнението ѝ.

Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в Община Исперих е краткосрочен стратегически документ, в който са планирани мерки и дейности за периода 2021 – 2022 г.

4. Методика и участници в процеса на разработване на стратегическия документ.

В изпълнение на чл. 197 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), въз основа на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците /2021 – 2022 г./, се разработва и се приема с решение на общинския съвет Общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих (2021 г. – 2022 г.). Общинската стратегия включва анализ на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих и е ориентирана към реализиране на политики и мерки, които осигуряват правото на достъп до качествено образование, удовлетворяване на образователните потребности, развитието на способностите на всяко дете и ученик и предоставят необходимата обща и допълнителна подкрепа. Включени са дейности и форми, основани на ценностите за личностното развитие и приобщаващото образование: подкрепа за личностно развитие, изграждане на позитивен организационен климат, утвърждаване на позитивна дисциплина и развитие на училищна общност. Представеният анализ включва и обобщава данни за периода 2019 – 2020 година.

Стратегията е продукт на съвместните усилия на работна група, включваща представители на всички институции/организации, работещи в областта на приобщаващото образование и на други заинтересовани страни, имащи отношение към развитието на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих.

5. Връзка с други стратегически документи на национално, регионално и местно ниво.

Стратегията се основава и на приоритетите, целите и стандартите, заложиени в

следните стратегически документи:

- Закон за предучилищното и училищното образование;
 - Наредба за приобщаващо образование;
 - Рамка за действие „Образование 2030”: Към приобщаващо и равноправно качествено образование и учене през целия живот за всички;
 - Стратегическа рамка за развитие на образованието, обучението и ученето в Република България (2021-2030);
 - Конвенция на ООН за правата на детето (1989) и др.;
 - Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците /2021-2022 г./;
 - Програма за развитие на предучилищното и училищното образование в община Исперих /2017-2021 г./;
 - Общинска програма за закрила на детето в община Исперих (2021 – 2022 г.);
- Освен със Закона за предучилищното и училищното образование Стратегията има връзка със следните нормативни документи:
- Закон за закрила на детето;
 - Закон за здравето;
 - Закон за защита от дискриминация.

6. Използвани съкращения.

ЗПУО – Закон за предучилищното и училищното образование

ДБТ – Дирекция „Бюро по труда”

ДГ – Детска градина

ДЦДМУ – Дневен център за деца и/или младежи с увреждания

ИКТ – Информационни и комуникационни технологии

ЗМО – Звено за мониторинг и оценка

ММС – Министерство на младежта и спорта

МОН – Министерство на образованието и науката

НЕИСПУО – Национална електронна
информационна система за предучилищното и
училищното образование

НП – Национална програма

НСИ – Национален статистически институт

НЧ – Народно читалище

МКБППМН – Местна комисия за борба срещу противообществените
прояви на малолетни и непълнолетни

ОбС – Общински съвет

ОЗД – Отдел „Закрила на детето”

ОП – Оперативна програма

ОУ – Основно училище

ПГ – Профилирана гимназия

ПГСС – Професионална гимназия по селско стопанство

ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

РЗИ – Регионална здравна инспекция

РСЗ – Регионална служба по заетостта

РУО – Регионално управление на образованието

РЦПППО – Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование

СНЦ – Сдружение с нестопанска цел

СОП – Специални образователни потребности

СФУК – Система за финансово управление и контрол

СУ – Средно училище

ЦНСТ – Център за настаняване от семеен тип

ЦПЛР – Център за подкрепа за личностно развитие

ЦРДУ – Център за работа с деца на улицата

ЦОП – Център за обществена подкрепа

II.	АНАЛИЗ НА НАСТОЯЩАТА СИТУАЦИЯ И ПОТРЕБНОСТИТЕ ПО ОТНОШЕНИЕ ПОДКРЕПАТА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ИСПЕРИХ
------------	---

1. Цел и обхват на анализа.

Изпълнението на Закона за предучилищното и училищно образование и изготвянето на Областна и общинска стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците създава необходимост от анализ на настоящата ситуация и потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от община Исперих.

Целта, която си поставя настоящият анализ, е да бъде извършен преглед и оценка на следните аспекти на подкрепата за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих:

1. Актуалната ситуация на образователната система в общината;
2. Осигурената подкрепа на интелектуалното, емоционално, духовно, нравствено и физическо развитие в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите, както и за съхраняване и утвърждаване на националната идентичност, човешките права и свободи, принципите на демокрация и отговорно гражданско поведение;
3. Осъществени дейности за насърчаване, развитие и реализация на заложите и способностите;
4. Утвърдени училищни политики за формиране на толерантност и уважение към личността и обществото;
5. Осъществени дейности за познаване на националните, европейските и световни културни традиции и ценности.

Обхват на анализа: Анализът включва актуална информация за детските градини и училищата, функциониращи на територията на община Исперих, както и организирани към момента дейности, подкрепящи обучението и възпитанието на децата и учениците, дейности за развитие на техните интереси и способности в областта на науката, технологиите, изкуството и спорта, ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности, педагогическа и психологическа подкрепа и др., демографски тенденции, настояща ситуация и предизвикателства пред общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие.

В географско отношение обхватът на проучването покрива всички населени места на територията на община Исперих.

Използваните **методи за събиране на информация** са:

- Документално проучване на съществуващи анализи, доклади, стратегически документи на национално, регионално и местно ниво;
- Систематизиране и обобщаване на статистически данни, регулярно събирани от Общинска администрация – Исперих.

2. Община Исперих – обща характеристика.

Община Исперих е разположена в централната част на Лудогорието, която е част от Дунавската равнина и е важен кръстопът между градовете Разград и Силистра, Добрич и Русе. Община Исперих се намира в Разградска област и е в Североизточния планов регион.

Общината се състои от 24 населени места, в това число 1 град – град Исперих и 23 села.

3. Демографска картина и тенденции.

В община Исперих са налице редица негативни демографски тенденции:

- Намаляване на броя на населението с по-високи темпове от средното за страната;
- Отрицателен естествен прираст;
- Тенденция на застаряване на населението и регресивен тип възрастова структура – продължаващ процес на демографско застаряване, изразен в намаляване на абсолютния брой и относителния дял на населението под 15 години и увеличаване на дела на населението на 65 и повече години.

Налице е трайна тенденция на намаляване на населението в общината на възраст от 0 до 19 години.

Тази тенденция оказва непосредствено влияние върху образователната система в общината. Налице е ясно изразена тенденция към бързо намаляване на броя на учениците, учителите и училищата вследствие на негативните демографски процеси. Намаляването на броя на децата в училищна възраст води до нужда от оптимизиране на училищната мрежа, реорганизация на паралелките и педагогическия състав.

Наблюдава се трайна тенденция на нарастване нивото на емиграция и миграция на младите хора от общината към големи градове.

Така представените демографските процеси в община Исперих водят не само до намаляване броя на учениците, учителите и учебните заведения, но оказват негативно влияние и върху достъпността до образование. Учениците от по-малките населени места често са принудени да пътуват всекидневно до най-близкото училище или детска градина, за да могат да вземат участие в учебния процес.

Това само по себе си допълнително засилва миграционните нагласи на млади семейства от слабо населени места, които искат да осигурят добро образование за децата си, като в крайна сметка процесът на обезлюдяване от един момент нататък се самозахранва.

Освен това се наблюдава и тенденция към застаряване на педагогическия персонал в учебните заведения в общината.

Нужно е предприемане на комплексни мерки за намаляване на негативните демографски тенденции и отрицателното им влияние върху образователната система в общината.

4. Обща картина на образователната система в община Исперих

На територията на община Исперих функционира образователна инфраструктура, която включва институции на предучилищното обучение, общо, профилирано и професионално образование.

През 2019/2020 г. на територията на община Исперих функционират: 1 детска ясла, 14 детски градини, като 4 от тях са в гр. Исперих и 10 – в селата на територията на общината; 9 общински училища, от които – 7 са основни, като 2 са в гр. Исперих, и 7 – в други населени места на общината. Средните общински училища са 2 – Профилирана гимназия „Васил Левски“ и Професионална гимназия по селско стопанство „Хан Аспарух“.

Всички детски градини са на целодневно обучение, а всички училища са на едносменен режим на обучение.

***Таблица 2:** Система на предучилищното и училищното образование на територията на община Исперих през учебната 2020/2021 г.*

Вид	Брой	Статут
Детска ясла (ДЯ)	1	общинска
Детски градини (ДГ)	14	общински
Основни училища (ОУ)	7	общински
Профилирана гимназия	1	общинска
Професионална гимназия	1	общинска

Отрицателната демографска статистика води до съществуването на групи/паралелки с минимален и под минималния брой деца/ученици.

4.1. Предучилищно обучение:

От 2019 г. яслените групи, които функционираха към детска градина „Първи юни“ – гр. Исперих, с Решение на Общински съвет – Исперих, се обособиха в самостоятелна институция – детска ясла „Малечко Палечко“. Броят на децата се запазва относително стабилен.

Таблица 3: Брой деца в детска ясла „Малечко Палечко“ – гр. Исперих за периода 2019, 2020, 2021 г.

Година	2019	2020	2021
Брой деца	74	80	81

Считано от 15.09.2016 г. по предложение на кмета и след решение на общинския съвет, поради недостатъчна пълняемост на групите, са закрити три детски градини – в с. Печеница, в с. М. Йонково, в с. Духовец.

Считано от 15.09.2017 г. на територията на Община Исперих, поради недостатъчна пълняемост на групите, са закрити още седем детски градини: в с. Г. Поровец, с. Бърдоква, с. Ст. селище, с. Лъвино, с. Къпиновци, с. Белинци, с. Райнино.

През учебните 2019/2020 и 2020/2021 години на територията на община Исперих функционират 14 детски градини, в които се отглеждат, възпитават, социализират и обучават деца от 2-годишна възраст до постъпването им в I клас. Десет от детските градини се намират в селата на община Исперих, а четири – в град Исперих.

През учебната 2019/2020 година една от детските градини в общината е включена с Списъка на средишните детски градини и училища в Република България, а именно ДГ „Дора Габе“ – с. Лудогорци. През учебната 2020/2021 г. две детски градини са включени в Списъка на средишните детски градини – ДГ „Дора Габе“ – с. Лудогорци и ДГ „Първи юни“ – гр. Исперих.

В началото на учебната 2019/2020 година в детските градини на територията на община Исперих са обхванати общо 701 деца в 32 целодневни групи, 17 деца в задължителна предучилищна възраст в 1 целодневна подготвителна група в ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва.

Към 01.12.2019 г. по данни от Националната електронна информационна система за предучилищно и училищно образование /НЕИСПУО/ в детските градини и в подготвителната група в училището в с. Подайва се отглеждат, възпитават и обучават **709** деца, от които 374 са на възраст от 2 до 4 години, 335 – в подготвителни групи.

В началото на учебната 2020/2021 година в детските градини са обхванати общо 678 деца в 32 целодневни групи, 16 деца в задължителна предучилищна възраст в 1

целодневна подготвителна група в ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва.

Към 01.12.2020 г. по данни от Националната електронна информационна система за предучилищно и училищно образование (НЕИСПУО) в детските градини на територията на община Исперих се отглеждат, възпитават и обучават **702 деца**, от които 371 са на възраст от 2 до 4 години, 331 – в подготвителни групи.

Броят на децата се запазва относително стабилен. Отчитайки наличния капацитет на детските градини и обхвата на децата, наличната база е достатъчна за пълното обхващане на желаещите да посещават детска градина деца.

Таблица 4: Детски градини в община Исперих – брой деца и брой персонал (педагогически и непедагогически) през учебната 2019/2020 г.

№	Населено място	Детска градина	Брой групи	Брой деца			Брой персонал	
				2-4 год.	6-7 год.	Общ брой	Педагогически	Непедагогически
1.	Исперих	„Първи юни“	6	74	67	141	13	18
2.	Исперих	„Щастливо детство“	4	48	51	99	9	7
3.	Исперих	„Мечо Пух“	4	49	48	97	10	8
4.	Исперих	„Слънце“	4	52	45	97	9	9
5.	Подайва	„Радост“	2	26	26	25	4	5
6.	Китанчево	„Щастливо детство“	2	25	9	34	4	3
7.	Лудогорци	„Дора Габе“	2	13	24	37	4	4
8.	Вазово	„Кокиче“	2	24	13	37	4	4
9.	Йонково	„Кокиче“	1	16	6	22	2	2
10.	Свещари	„Радост“	1	12	6	18	2	2
11.	Тодорово	„Братя Грим“	1	9	10	19	2	4
12.	Яким Груево	„Осми март“	1	10	4	14	2	3
13.	Делчево	„Детелина“	1	7	8	15	2	2
14.	М. Поровец	„Щастливо детство“	1	9	6	15	2	2
15.	Подайва	ПГ към ОУ „Отец Паисий“	1	0	12	12	–	–
ОБЩО:			33	374	335	709	69	73

Таблица 5: Детски градини в община Исперих – брой деца и брой персонал (педагогически и непедагогически) през учебната 2020/2021 г.

№	Населено място	Детска градина	Брой групи	Брой деца			Брой персонал	
				2-4 год.	6-7 год.	Общ брой	Педагогически	Непедагогически
1.	Исперих	„Първи юни“	6	85	49	134	13	16
2.	Исперих	„Щастливо детство“	4	49	51	100	9	8.5
3.	Исперих	„Мечо Пух“	4	43	52	95	10	8
4.	Исперих	„Слънце“	4	46	53	99	10	8
5.	Подайва	„Радост“	2	32	26	58	4	5
6.	Китанчево	„Щастливо детство“	2	20	12	32	4	3
7.	Лудогорци	„Дора Габе“	2	13	19	32	4	4
8.	Вазово	„Кокиче“	2	28	14	42	4	4
9.	Йонково	„Кокиче“	1	14	8	22	2	2
10.	Свещари	„Радост“	1	10	8	18	2	2
11.	Тодорово	„Братя Грим“	1	9	8	17	2	4

12.	Яким Груево	„Осми март“	1	7	6	13	2	3
13.	Делчево	„Детелина“	1	8	4	12	2	2
14.	М. Поровец	„Щастливо детство“	1	7	5	12	2	2
15.	Подайва	ПГ към ОУ „Отец Пайсий“	1	0	16	16	–	–
ОБЩО:			33	371	331	702	70	71.5

Пълняемостта и натовареността на отделните групи и детски градини е различна. Някои надвишават 100%, а други не могат да ги достигнат.

Детските градини на територията на общината разполагат с добра материално-техническа база и оптимални условия за отглеждане, възпитание и обучение на децата. На всички деца се осигурява равен достъп до качествено образование и допълнителни възможности за овладяване на книжовния български език за тези от тях, за които той не е майчин.

4.2. Основно, начално и средно образование:

През учебните 2019/2020 г. и 2020/2021 г. общинската образователна система в община Исперих обхваща 9 училища, от които: 7 основни (2 в град Исперих и 5 в общинските села: с. Лудогорци, с. Подайва, с. Вазово, с. Китанчево, с. Тодорово), 1 профилирана гимназия и 1 професионална гимназия.

През учебната **2019/2020 година** в училищата на територията на община Исперих своето обучение са започнали **2066** ученици.

В училищата **учебната 2020/2021 година** са започнали **1984** ученици от 1. до 12. клас.

Към началото на учебната 2020/2021 година, в сравнение с учебната 2019/2020 г. се наблюдава спад с 82 ученици в общия им брой.

През 2020 г. в **първи клас** са записани 190 ученици, които са с 2 ученици по-малко в сравнение със записаните в първи клас през 2019 г., когато общият им брой е бил 192 ученици.

Таблица 6: Училища в община Исперих – брой паралелки, брой ученици и брой персонал през учебната 2019/2020 г. по данни от НЕИСПУО към 01.12. /Кампания 1/

№	Населено място	Училище	Брой паралелки	Брой ученици									Брой персонал			
				Дневна форма на обучение	Вечерна форма на обучение	Задочна форма на обучение	Индивидуална форма на обучение	Самостоятелна форма на обучение	Дистанционна форма на обучение	Ученици – център за специална образователна	Обучение чрез работа	Общо	Педагогически	Непедагогически	Общо	
1.	гр. Исперих	ОУ „Васил Априлов“	29	583	–	–	4	–	–	–	–	–	587	67	19	86
2.	гр. Исперих	ОУ „Христо Ботев“	13	273	–	–	–	–	–	–	–	–	273	25	12	37
3.	с. Тодорово	ОУ „Васил Левски“	4	35	–	–	–	7	–	–	–	–	42	8,5	4,5	13
4.	с. Лудогорци	ОУ „Христо Ботев“	7	98	–	–	–	–	–	–	–	–	98	15	5	20
5.	с. Подайва	ОУ „Отец Паисий“	7	116	–	–	–	36	–	–	–	–	152	20	8	28
6.	с. Вазово	ОУ „Никола Вапцаров“	7	91	–	–	–	4	–	–	–	–	95	14	7	21
7.	с. Китанчево	ОУ „Христо Ботев“	6	64	–	–	–	9	–	–	–	–	73	11	6	17
8.	гр. Исперих	ПГ „В. Левски“	14	275	–	–	–	21	–	–	–	–	296	25	8	33
9.	гр. Исперих	ПГ по СС „Хан Аспарух“	21	386	–	51	–	7	–	6	–	–	450	43	15	58
ОБЩО			108	1921	0	51	4	84	0	6	0	2066	228,5	84,5	313	

Таблица 7: Училища в община Исперих – брой паралелки, брой ученици и брой персонал през учебната 2020/2021 г. по данни от НЕИСПУО към 01.12. /Кампания 1/

№	Населено място	Училище	Брой паралелки	Брой ученици									Брой персонал			
				Дневна форма на обучение	Вечерна форма на обучение	Задочна форма на обучение	Индивидуална форма на обучение	Самостоятелна форма на обучение	Дистанционна форма на обучение	Ученици – център за специална образователна	Обучение чрез работа	Общо	Педагогически	Непедагогически	Общо	
1.	гр. Исперих	ОУ „Васил Априлов“	29	589	–	–	3	–	–	–	–	–	592	66	20	
2.	гр. Исперих	ОУ „Христо Ботев“	13	257	–	–	–	–	–	–	–	–	257	25	12	37
3.	с. Тодорово	ОУ „Васил Левски“	4	28	–	–	–	11	–	–	–	–	39	8	4.5	12.5
4.	с. Лудогорци	ОУ „Христо Ботев“	7	103	–	–	–	–	–	–	–	–	103	15	5	20
5.	с. Подайва	ОУ „Отец Паисий“	7	125	–	–	–	25	–	–	–	–	150	20	8	28
6.	с. Вазово	ОУ „Никола Вапцаров“	7	85	–	–	–	–	–	–	–	–	85	14	7	21
7.	с. Китанчево	ОУ „Христо Ботев“	5	64	–	–	–	4	–	–	–	–	68	11	6	17
8.	гр. Исперих	ПГ „В. Левски“	14	275	–	–	–	21	–	–	–	–	296	25	8	33
9.	гр. Исперих	ПГ по СС „Хан Аспарух“	21	301	–	52	–	17	–	–	–	24	394	43	17	60
ОБЩО			107	1827	0	52	3	78	0	0	24	1984	227	87.5	314.5	

4.3. Деца и ученици

4.3.1. Деца и ученици със специални образователни потребности (СОП) и с хронични заболявания:

В детските градини и в училищата на територията на община Исперих са създадени условия за работа с деца и ученици, които се нуждаят от допълнителна подкрепа. Създадени са екипи за подкрепа за личностно развитие на учениците със специални образователни потребности. Екипите включват ресурсен учител и психолог, назначени към училището или от РЦПППО – гр. Разград.

По данни от Национална електронна информационна система за предучилищното и училищно образование (НЕИСПУО) към 01.12.2019 г. в общинските училища и детските градини в община Исперих се обучават и възпитават 90 деца и ученици със специални образователни потребности на ресурсно подпомагане, а към 01.12.2020 г. – 89.

До учебната 2019-2020 г. в Професионална гимназия по селско стопанство „Хан Аспарух“ учениците със специални образователни потребности се обучаваха в паралелка ЦСОП /Център за специална образователна подкрепа/ по рамкова програма А за професионално образование със степен на професионална квалификация – първа, професионално направление – производство на храни и напитки.

Таблица 8: Брой деца/ученици със СОП по учебни заведения в община Исперих през учебните 2019/2020 г. и 2020/2021 г.

№	Населено място	Институция	Брой деца/ученици със СОП	
			2019/2020	2020/2021
1.	гр. Исперих	ОУ „Христо Ботев“	5	4
2.	гр. Исперих	ОУ „Васил Априлов“	36	36
3.	с. Китанчево	ОУ „Христо Ботев“	3	3
4.	с. Годорово	ОУ „Васил Левски“	4	3
5.	с. Подайва	ОУ „Отец Паисий“	11	12
6.	с. Лудогорци	ОУ „Христо Ботев“	2	2
7.	гр. Исперих	ПГ по СС „Хан Аспарух“	21	21
8.	гр. Исперих	ДГ „Мечо Пух“	3	2
9.	гр. Исперих	ДГ „Слънце“	3	3
10.	гр. Исперих	ДГ „Щастливо детство“	–	2
11.	с. Свещари	ДГ „Радост“	2	1
Общо:			90	89

Таблица 9: Деца с увреждания по видове заболявания в детските градини и в училищата на територията на община Исперих.

№	Видове заболявания	
1.	Деца с интелектуални затруднения	36
2.	Деца със сензорни увреждания – увреден слух	1
3.	Деца с езиково-говорни нарушения	7
4.	Деца с физически увреждания	4
5.	Деца със специфични нарушения на способността на учене	33
6.	Деца с разстройства от аутистичния спектър	8
7.	Деца с емоционални и поведенчески разстройства	6

4.3.2. Деца и ученици в риск от социално изключване

Един от ключовите фактори за превенция от социално изключване е обхващане в образователната система на децата и учениците в задължителна училищна и предучилищна възраст.

В изпълнение на ПМС № 100/08.06.2018 г. за създаване и функциониране на Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, със заповед на РУО – Разград на територията на община Исперих са сформирани екипи за обхват, включващи представители на ангажирани институции. Членовете на екипите извършват обходи на деца и ученици, непосещаващи детска градина/училище, и предприемат комплексни мерки за задържането им в образователната система.

Педагогическите екипи разработват свои механизми, въз основа на добри практики, иновативни подходи и търсене на съдействие от родителите за намаляване на процента на преждевременно напусналите образователната система деца и ученици.

Въпреки усилията от страна на Общината и на директорите всяка година извън системата на предучилищното възпитание остават необхванати деца и ученици, подлежащи на задължителна предучилищна и училищна подготовка. Те са предимно от семейства, в които образованието не се признава като ценност, а родителите са незаинтересовани и демотивирани. Бедността и niskият социален статус са друга сериозна причина децата от тези семейства да не посещават детска градина. Високият процент на безработица принуждава техните семейства да търсят препитание извън пределите на селото, те периодично напускат страната.

Дейностите по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение в община Исперих се осъществяват от Местната комисия за борба с противообществените прояви на малолетни и непълнолетни. Комисията оказва съдействие на образователните институции за обхващане в училище на подлежащите на задължително образование деца и ограничаване на отпадането от училище на деца в криминогенен риск и криминални прояви, извършва дейности по ранна превенция и откриване на симптоми за извършване на криминални деяния, както и превантивна работа с родителите.

За децата, които нямат „равен старт“, се полагат специални грижи и се използват разнообразни методи и подходи, в зависимост от нуждите на конкретното дете, с оглед пълноценното им участие в образователно-възпитателния процес.

Ежегодно община Исперих получава от МОН средства за работа с деца и ученици от уязвими групи с цел привличането им и задържането им в образователния процес.

От 01.01.2018 г. по предложение на кмета на Община Исперих след Решение на Общински съвет – Исперих Община Исперих изцяло освободи семействата на децата, които посещават детска градина, от такси. Мярката е предприета с цел улесняване достъпа на децата в предучилищна възраст до образователната система и предотвратяване отпадането на подлежащите на задължително предучилищно образование деца.

Таблица 10: Брой ученици, отпаднали от образователната система, по данни на директори

№	Населено място	Институция	Брой ученици	
			2019-2020 уч. г.	2020-2021 уч. г.
1	гр. Исперих	ОУ „Христо Ботев“	8	2
2	с. Вазово	ОУ ”Н. Вапцаров“	2	4
3	с. Лудогорци	ОУ „Христо Ботев“	3	4
4	гр. Исперих	ПГ по СС ”Хан Аспарух“	6	4
5	с. Подайва	ОУ „Отец Паисий“	2	1

По данни на отдел „Закрила на детето” в Дирекция „Социално подпомагане” – Исперих през изтеклата година има регистрирани 127 сигнала за деца в риск или в риск от насилие. Общият брой отворени случаи по Закона за закрила на детето, по които е работено през 2020 г., са 250 броя. В това число мерки за закрила в семейна среда са 46 случая, а мерки за закрила извън семейна среда са 105 случая. Мерките за закрила в извън семейна среда обхващат настаняване на децата при близки и роднини, в резидентен тип услуги, приемни семейства. 36 са децата, настанени при близки и роднини. През 2020 г. са издадени 105 направления за ползване на социалната услуга Център за обществена подкрепа, 36 деца са настанени в Комплекс за социални услуги „Лудогорие“, 15 деца са настанени в 13 приемни семейства.

4.3.3. Ученици с изявени дарби.

Община Исперих поощрява с материални награди талантливите и даровити деца, класирали се на призови места на национални и международни състезания. Стимулират се и абитуриентите, които завършват с пълно отличие своето обучение.

Училищните колективи също насърчават децата с изявени дарби, като им осигуряват възможност да участват в занимания по интереси в зависимост от предпочитанията си, в различни проекти, конкурси и състезания.

5. Състояние и предизвикателства пред общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

5.1. Дейности на учебните заведения и общинска администрация в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

Децата и учениците в община Исперих получават следните видове обща подкрепа за личностно развитие по смисъла на чл. 178, ал.1 от ЗПУО:

- **екипна работа между учителите** – основно организационно средство за интелектуално, емоционално, социално, морално и физическо развитие на децата;

- **допълнително обучение по учебни предмети при условията на закона** – осигуряване условия за допълнително обучение на учениците съобразно индивидуалните им интереси и потребности с цел развиване на способностите им, инициативността и предприемчивостта им; често се осъществява благодарение на одобрени проекти към МОН;

- **допълнителни модули за деца, които не владеят български език** – поради наличието на деца билингви, основен приоритет в работата на педагозите е осигуряване на допълнително обучение за усвояването на българския книжовен език с цел подпомагане на образователната интеграция (Глава втора от ЗПУО);

- **консултации по учебни предмети;**

- **занимания по интереси** – осигурени са допълнителни дейности в градските детски градини и училища: изучаване на английски, балетно изкуство и др.;

- **библиотечно-информационно обслужване;**

- **грижа за здравето** – осигурява се въз основа на информация от родителя за здравословното състояние на детето/ученика и за проведени медицински изследвания и консултации;

- **поощряване с морални и материални награди** – при постигнати добри постижения в обучението, в заниманията по интереси и за участие в конкурси и състезания;

- **дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение** – провеждат се тренинги с родители, ролеви игри с децата за разпознаване и овладяване на различните емоции, усвояване на определен модел на поведение и др.;

- **ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения** – осигуряване на консултации и допълнително обучение по учебни предмети при условията на ЗПУО;

- **логопедична работа** – при установяване на необходимост.

5.2. Социални услуги в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците

5.2.1. Дневен център за деца и/или младежи с увреждания (ДЦДМУ), гр. Исперих. На територията на община Исперих функционира Дневен център за деца и/или младежи с увреждания. Пред Центъра има изградена рампа за придвижване с инвалидни колички, както и пригодно място за извеждане на разходка. На потребителите с тежки физически увреждания е осигурен специализиран транспорт – извозване от дома до Центъра и обратно. Предлага се междинна закуска и обяд на потребителите с целодневен престой. Центърът предлага комплекс от социални услуги: назначен е екип от специалисти – рехабилитатор, трудотерапевт, логопед, психолог, педагог, медицинсколице, социален работник, възпитатели, детегледачки. Специалистите работят комплексно за възстановяване на изгубени социални умения, придобиване на трудови и битови умения, оказват консултативна помощ и подкрепа на семействата с цел ограничаване на социалната изолация и интегрирането им в обществото. 35 са били потребителите на Центъра през 2020 г.

5.2.2. Център за обществена подкрепа към КСУДС „Лудогорие“, гр. Исперих

Центърът за обществена подкрепа предлага комплекс от социални услуги за деца в риск и техните семейства.

Основните цели на работа са превенция от отпадане на децата от училище: децата получават съдействие за получаване на образование, за развиване на творческите способности; децата със СОП се включват в групови дейности, оказва им се помощ да се впишат в социалната среда; провеждат се информационни срещи и обучения за деца, родители и учители по теми, свързани с проблемното поведение и неговото коригиране и др.; прави се оценка на риска; оценка на родителския капацитет; оказва се психологическа и педагогическа подкрепа на деца, жертви на насилие, работи се активно с деца с агресивно поведение. Към края на 2020 г. 40 са потребителите на услугата.

5.2.3. Център за работа с деца на улицата към Комплекс за социални услуги „Лудогорие“

Работата на центъра е свързана с превенция на попадането на деца на улицата и отпадането им от образователната система, социална рехабилитация и интеграция на деца, живеещи трайно или частично на улицата, семейно консултиране и подкрепа, медицински и санитарно-хигиенни услуги. През 2020 г. ползватели на услугата са били 28 потребители.

5.3. Дейности на читалища и спортни клубове в подкрепа на личностното развитие на децата и учениците

5.3.1. Читалища

В читалище „Съзнание 1891“, гр. Исперих се предоставя възможност на децата и учениците да развиват своите интереси в областта на танците, музиката, театралното и изобразително изкуство. Към читалището дейност развиват:

- танцова школа „Форте“;
- вокална група „Теменуга“;
- кръжок „Бит и традиция“;
- арт-школа „Приложно изкуство“;
- детска музикална школа с класове по пиано, китара, солфеж и пеене;
- детски танцов състав „Исперихче“;
- детска формация за хип-хоп танци;
- детска формация за аеробни танци – зумба, аеробика;
- кръжок „Художествено слово“;
- клуб по карате/джудо;
- клуб „Авиомоделизъм“.

През 2020 г., както и през настоящата година, поради епидемиологичната обстановка дейностите на кръжоците, клубовете по интереси и школите за развитие в областта на изкуствата, науката и информационните технологии бяха редуцирани в сравнение с предходни години.

5.3.2. Спортни клубове

Спортни клубове на територията на общината:

- СНЦ „Волейболен клуб „Хан Аспарух“ – гр. Исперих;
- СНЦ „Спортен клуб по борба „Осман Дуралиев“ – с. Китанчево;

- СНЦ „Колоклуб „Димитровец“ – гр. Исперих;
- СНЦ „Футболен клуб „Левски“ – с. Подайва;
- СНЦ „Спортен клуб по тенис на маса“ – гр. Исперих;
- СНЦ „Училищен спортен клуб „Васил Априлов“ – гр. Исперих;
- СНЦ „Ученически спортен клуб „Ханове 2018“ – гр. Исперих.

5.4. Работа по проекти като част от общата и допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

Община Исперих, детските градини и училищата на територията на общината реализират възможностите за участие в национални и европейски проекти и програми с цел:

- осигуряване на подкрепяща среда за обучение и възпитание на децата и учениците със СОП и с изявени дарби;
- намаляване на неравенството и социалното изключване и създаване на условия за активно приобщаване на децата от социално уязвими групи;
- намаляване броя на необхванатите и отпадащи деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст;
- предотвратяване рисковите фактори, които могат да повлияят на възпитанието и обучението на децата и учениците;
- прилагане на интерактивни методи за засилване мотивацията за включване в училищния живот;
- изграждане на модерна материална база;
- привличане на родителската общност в образователния процес;
- насърчаване и развиване на творческите заложби и потребности на деца с изявени дарби;
- осмисляне на свободното време на децата и учениците чрез насочването им към дейности за развитие на индивидуалните им таланти и интереси.

Таблица 11: Проекти и национални програми, които детските градини и училищата на територията на Община Исперих са изпълнили/изпълняват през 2019/2020 и 2020/2021 уч. години

Институция	Наименование на проекта/програмата	Цел
Всички детски градини и основни училища /до 4 клас/	„Училищен плод“	Основната цел, която е заложена в прилагането на схема „Училищен плод“, е грижата за здравето на децата, а именно да се увеличи дялът на плодовете и зеленчуците в храненето на децата, особено във възрастта, когато се оформят хранителните им навици.
Всички детски градини и основни училища /до 4 клас/	„Училищно мляко“	Схемата се прилага с цел да се насърчат здравословни хранителни навици още в най-ранна възраст.
Всички детски градини и училища	ПМС №129 за2019/2020 г. и МПС 46 за2020/2021 г.	Целта е да се засили интересът на учениците към различните видове спорт и да се разшири броят на обхванатите в спортни игри деца и ученици.
Община Исперих, всички училища на територията на общината и ДГ „Слънце“ – гр.	Проект „Социално-икономическа и образователна интеграция на етническите	Основните цели на проекта са: – осигуряване на допълнително обучение по български език за деца и ученици, за които българският език не е майчин; – повишаване самочувствието и мотивацията за

Исперих	малцинства в община Исперих”	учене при учениците от етническите малцинства чрез интеркултурно образование; – опознаване и опазване културната идентичност и многообразие чрез провеждане на кампании за етническа толерантност; – насърчаване участието на родителите в образователния процес; – работа с родителите за преодоляване на негативни обществени нагласи, основани на етнически произход и културна идентичност.
ОУ „Васил Априлов“ – гр. Исперих, ОУ „Христо Ботев“ – гр. Исперих, ПГ по СС „Хан Аспарух“, ОУ „Васил Левски“ – с. Тодорово, ОУ „Н. Й. Вапцаров“ – с. Вазово, ОУ „Христо Ботев“ – гр. Исперих	Проект „Подкрепа за успех“	Основна цел на проекта е да се подпомогне равният достъп до качествено образование и по-пълното обхващане на учениците в училищното образование чрез дейности за преодоляване на затруднения в обучението и пропуски при усвояването на учебното съдържание, както и за развитие на потенциала и възможностите им за успешно завършване на средно образование и за бъдеща социална, професионална и личностна реализация. Фокусът е насочен към ученици в начален и прогимназиален етап. В зависимост от индивидуалните потребности се извършват дейности за допълване, развитие и надграждане на компетентности, придобити в задължителните часове, както и за мотивиране на учениците за задържане в училище и за предотвратяване на преждевременното напускане.
ОУ „Христо Ботев“ – гр. Исперих, ПГ „Васил Левски“, ПГ по СС „Хан Аспарух“	НП „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“	Програмата има за цел да оптимизира процеса на обучение, чрез осигуряване на модерни средства за достъп до образователни ресурси и обучение и да допринесе за устойчивото развитие на мрежовата инфраструктура в училище.
ПГ „Васил Левски“, ПГ по СС „Хан Аспарух“, ОУ „Васил Левски“ – с. Тодорово, ОУ „Н. Й. Вапцаров“ – с. Вазово, ОУ „Христо Ботев“ – гр. Исперих	НП „Образование за утрешния ден“	С проекта се цели отварянето на образованието и образователните институции към дигиталните технологии чрез внедряването на нови решения за по-добро персонализирано обучение, което да позволи на учителите да предприемат мерки с по-точни и ефективни подходи към всеки отделен учащ и повишаване на мотивацията чрез насърчаване на самостоятелното обучение и самооценка, включително извън класната стая. Специфичните цели на проекта са насочени към: – усвояване на знания и умения за работа в дигиталното общество; – подобряване на достъпа до образование, в т.ч. чрез използване на леснодостъпни платформи и мобилни приложения; – намаляване на различията в резултатите от ученето в различните училища и населени места; – модернизиране на методите и средствата за обучение;

		<ul style="list-style-type: none"> – повишаване на качеството на образованието, за по-добрата дигитална подготовка на учащите се, с цел по-бърза и по-лесна реализация на пазара на труда; – насърчаване модернизирането на образованието и ученето през целия живот; – осигуряване на условия и подкрепа за прилагането на педагогически иновации и съвременни подходи на преподаване.
ПГ „Васил Левски“, ПГ по СС „Хан Аспарух“, ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва	НП „Осигуряване на съвременна образователна среда”	Има за цел създаване на по-добри условия за експериментална работа по природни науки, както и обезпечаване на качествено обучение в профилираната подготовка.
ПГ „Васил Левски“	НП „Бизнесът преподава“	Целта е създаване на партньорства между училища и компании; актуализиране и разширяване на знанията и уменията на преподавателския състав в образователните институции в съответствие с развитието на технологиите и изискванията на пазара на труда чрез придобиването на най-актуалната информация за развитието на технологиите и тяхното приложение в различни професионални области; включване на представители на бизнеса в учебния процес и иновации в преподаването.
ОУ „Христо Ботев“ – с. Китанчево	„Всеки ученик ще бъде отличник”	Проектните дейности са насочени към превенция на отпадането и задържане на ромските деца в училище, увеличаване на броя на реинтегрираните/записаните отново в училище деца, увеличаване на броя на възрастните роми, включени във форми на учене през целия живот, чувствително увеличаване на процента на ромските младежи, които продължават своето образование в средни училища/гимназии.
ОУ „Христо Ботев“ – с. Китанчево, ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва, ОУ „Васил Левски“ – с. Тодорово	НП „Участвай и променяй – родителят, активен партньор в училищния живот”	Основната цел на проекта е привличането на родителите в училищния живот на децата им, което ще допринесе за по-лесната адаптация и социализация на учениците в училищната среда; ще превърне училището в подкрепяща, приемна, безопасна и желана среда за преживявания и учене на учениците; ще развие положително им отношение към ученето и редовното им посещение в училище; ще подобри комуникацията между родител-учител-ученик за изграждане на доверие, уважение и толерантност.
ПГ по СС „Хан Аспарух“	НП „Квалификация“	Целта на проекта е повишаване качеството и ефективността на обучението, възпитанието и социализацията на децата и учениците в образователните институции чрез усъвършенстване и обогатяване на ключовите компетентности на педагогическите специалисти.

<p>ПГ по СС „Хан Аспарух“</p>	<p>Проект „Подкрепа за дуалната система на обучение“,</p>	<p>Целта на проекта е да разшири обхвата на дуалната система на обучение, с оглед повишаване качеството на професионалното образование в България и засилване на връзката му с нуждите на пазара на труда. Дейностите са насочени към подобряване на компетентностите на учителите и преподавателите по професионална подготовка, и придобиване на педагогически и методически умения от представители на работодателите.</p> <p>Дейности по проекта:</p> <ul style="list-style-type: none"> – подпомагане на училищата при въвеждането на дуалната система на обучение – осигурява се възможност за взаимодействие на училището с бизнеса и улесняване достъпа до пазара на труда; – разработване на учебни планове, учебни програми, национални изпитни програми за дуална система на обучение, инструменти за оценка и помощни и методически материали на национално ниво. – предоставяне на подкрепа на ученици от първи гимназиален етап в дуална система на обучение; – обучения на наставници в педагогически и методически умения; – популяризиране на дуалната система на обучение сред родителите за предимствата, ползите и възможностите за реализация на завършващите на пазара на труда от обучението чрез работа би довело до насочване и подкрепа на децата им за тяхното ориентиране и решение за избор на професия и на училища.
<p>ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва, ОУ „Васил Левски“ – с. Тодорово</p>	<p>НП „Заедно в грижата за всеки ученик“</p>	<p>Целта на програмата е повишаване качеството на образователния процес чрез осигуряване на плавен преход между детската градина и първи клас и между началния и прогимназиалния етап на основно образование. Изпълнението на програмата има като краен ефект придобиване на увереност в собствените възможности, задържане на учениците в училище и мотивация за успешен преход в следващ образователен етап.</p>
<p>ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва, ОУ „Васил Левски“ – с. Тодорово</p>	<p>НП „Заедно за всяко дете“</p>	<p>Общата цел на програмата е повишаване на ефективността в работата на институциите по обхващане, включване и предотвратяване на отпадането от образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст и подобряване на достъпа до предучилищно и училищно образование и качеството му чрез създаване и поддържане на благоприятна образователна среда за стимулиране и устойчиво образователно развитие.</p>

<p>ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва</p>	<p>НП „Иновации в действие“</p>	<p>Програмата цели пряка и целенасочена подкрепа за създаване на култура на иновациите в училищата в страната, за креативно мислене, нововъведения в полза на развитието и постиженията на учениците, като се създават условия на педагогическите специалисти да анализират, да експериментират чрез пряк обмен, популяризиране и мултиплициране на своите иновативни практики и продукти. Осигуряване на подкрепа за мотивирано разширяване и устойчивост на училищните иновации чрез училищна мобилност, форуми, информационна платформа и мрежа на иновативните училища.</p>
<p>ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва</p>	<p>НП „Мотивирани учители“</p>	<p>Мотивирани и качествени специалисти от разнообразни професионални области – с или без придобита професионална квалификация “учител” по учебен предмет, с или без педагогически опит като преподаватели, биват внимателно подбрани, подготвени и насочени да окажат подкрепа в обезпечаването на кадровия ресурс, необходим за конкурентно и успешно българско образование.</p>
<p>ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва</p>	<p>Проект „Изграждане на училищен STEM център“</p>	<p>Програмата инвестира в цялостни интегрирани решения за нова училищна творческа среда с фокус върху природните науки, инженерните науки, математиката и технологиите (STEM), включващи различни елементи според конкретната нужда на училището и училищната общност, вкл.: преустройство на съществуващи пространства, технологии, нови методи на преподаване, ново или интегрирано учебно съдържание, нова организация на учебния процес, подкрепяща среда за ученици със специални образователни потребности при необходимост. Крайният продукт от програмата са две класни стаи и прилежащият коридор в учебното заведение, които ще бъдат трансформирани в помещение с обща площ 240 кв.м., където ще се обособят многофункционални зони за работа: Мейкърспейс зона (Работилница), Презентационен/конферентен център и Зона за индивидуална работа. Работилницата е мястото за реализиране на дизайнерската и конструктивна дейност, предварително обсъждане и планиране, екипна организацията на работа за децата и преподавателите. Малчуганите ще разполагат с 2 работни офис-острова за сканиране на ръчно направени скици и рисунки, за дигитализиране и допълнително софтуерно обработване, както и за режими на учене „преживяване“ и „огнище“.</p>

		<p>Презентационният център и зоната за индивидуална работа ще дадат възможност за конферентни връзки с външни специалисти и експерти, също така за режим на учене „на върха“.</p> <p>Предвижда се разработване на учебно съдържание по нов предмет „Дизайн и конструиране“, а работата се организира в извънкласна форма с учениците. Дейностите в STEM-центъра покриват теми от учебното съдържание по „Човекът и природата“, „Технологии и предприемачество“, „Изобразително изкуство“, „Човек и общество“.</p> <p>Предвижда се и разработване на система от интегрирани уроци (в бинарен формат) за реализиране от двама учители по различни учебни предмети.</p>
<p>ДГ „Първи юни“ – гр. Исперих, ДГ „Слънце“ – гр. Исперих, ДГ „Щастливо детство“ – гр. Исперих, ДГ „Мечо Пух“ – гр. Исперих, ДГ „Радост“ – с. Подайва, ДГ „Кокиче“ – с. Вазово, ДГ „Щастливо детство“ – с. Китанчево, ДГ „Братя Грим“ – с. Тодорово, ДГ „Кокиче“ – с. Йонково, ДГ „Радост“ – с. Свещари, ДГ Осми март“ – с. Яким Груево</p>	<p>Проект „Активно приобщаване в системата на предучилищното образование“</p>	<p>По проекта се подпомага допълнителното обучение на децата, невладеещи добре български език, предоставя се психологическа и социална подкрепа на децата от уязвими групи, осигурява се допълнителен педагогически и непедагогически персонал, предоставят се учебни пособия и материали.</p>
<p>ДГ „Радост“ – с. Подайва, ДГ „Дора Габе“ – с. Лудогорци, ДГ „Слънце“ – гр. Исперих</p>	<p>НП „Успяваме заедно“</p>	<p>Общите цели на програмата са осигуряване на цялостно развитие на детската личност, прилагане на иновативни и авторски програмни системи и споделяне на опит в рамките на детската градина, в т.ч. и със семейната общност, както и с други институции. Конкретните (специфични) цели на програмата са:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изграждане на семейна общност в рамките на детската градина; – изграждане на подкрепяща, приемна, безопасна, мултикултурна, интерактивна среда; – изработване и прилагане на ефективни мерки за осигуряване на плавен преход на детето от семейната среда към детската градина.

<p>ОУ „Отец Паисий“ – с. Подайва, ОУ Васил Левски“ – с. Тодорово; ДГ „Кокиче“ – с. Йонково, ДГ „Радост“ – с. Подайва</p>	<p>Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда /ПУДООС/ – Национална кампания „Чиста околна среда“</p>	<p>Основните дейности, към които са насочени проектите, са свързани с почистване и облагородяване на терени, създаване и възстановяване на зони за отдих, изграждане на детски и спортни съоръжения, спортни уреди, съоръжения за игра на открито.</p>
--	--	--

III.	SWOT АНАЛИЗ. СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ. ВЪЗМОЖНОСТИ И ЗАПЛАХИ
-------------	---

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> o Благоприятна образователна структура на образованието; o Разгърнатата училищна мрежа, гарантираща равномерен достъп до образование; o Разгърнатата мрежа от детски градини, осигуряваща възможност за пълен обхват на деца в предучилищна възраст; o Наличие на действащ механизъм за финансиране на делегираните от държавата дейности и местни дейности приходи по бюджета; o Определен стандарт за издръжка на дете и ученик за финансиране на делегираните от държавата дейности; o Прилагане на Системи за финансово управление и контрол o Разработена система от мерки за осигуряване на достъпа до образование – безплатен транспорт; безплатни учебници и учебни помагала за всички ученици от I до VII клас; безплатни закуски I-IV клас; o Обезпечаване на таксите за децата от детските градини; o Наличие на ефективен механизъм за събиране на информация за учениците в чужбина; o Допълнителна работа в училищата с изоставащи и надарени ученици; o Прилагане на иновативни методи на работа в училища и ДГ; o Наличие на добра материална база на училищата – подобрени по проект за енергийна ефективност, спортни площадки 	<ul style="list-style-type: none"> o Недостатъчен човешки ресурс в детските градини и училищата за работа с деца със СОП – психолози, логопеди, слухово-речеви рехабилитатор, рехабилитатор за зрителни затруднения и други специалисти; o Обучение в слети паралелки, затрудняващо обучението; o Липса на интерес и слаба мотивация у децата от етническите малцинства да посещават училище; o Липса на млади висококвалифицирани и мотивирани педагогически кадри, резултат от непривлекателност на образователната професия; o Агресия и недостатъчни социални умения за общуване у децата и учениците; o Неефективност на санкциите, предвидени в ЗПУО за родители, които не осигуряват присъствието на децата си в училище и ДГ; o Голям обем нормативни актове, без конкретни указания, процедури и политика по прилагането им.

<p>и салони, специализирани кабинети, училищно оборудване, компютърни кабинети с ИТ технологии, софтуер и достъп до интернет, успешно внедрени дигитални технологии за обучение от разстояние в електронна среда;</p> <p>о Медицинско обслужване на децата - изградени здравни кабинети в учебни и детски заведения;</p> <p>о Създадени са условия за удовлетворяване интересите, желанията и потребностите за личностно израстване и реализация на децата и учениците в свободното от учене време;</p> <p>о Създадени разнообразни условия за изява и участия в конкурси, конференции, олимпиади, спектакли, състезания, празнични програми, изложби, открити занимания за всяко дете и ученик, участващо във формите на извънкласна дейност;</p> <p>о Създадена подкрепяща среда за децата и учениците със специални образователни потребности;</p> <p>о Наличие на условия за квалификации и вътрешни квалификации на специалистите, работещи в детските и учебни заведения, провеждане на открити практики, съвместни инициативи и партньорство между учебни и детски заведения;</p> <p>о Въведена целодневна организация и едносменен режим на обучение за ученици;</p> <p>о Стимулиране и насърчаване на деца с изявени дарби от община Исперих;</p> <p>о Ритуализация на символите в училищата и детските градини.</p>	
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<p>о Обучение на педагози, педагогически съветници за работа по проблемите на ученическата агресия и формиране на социални умения у подрастващите;</p> <p>о Осигуряване на подходяща среда и условия за привличане на млади специалисти с висше образование и стимулиране на професионалната</p>	<p>о Нередовна посещаемост на учебни занятия – заплаха от отпадане на учениците от училище;</p> <p>о Миграция на семействата и обезлюдяване на региона;</p> <p>о Демографски срив, намаляване броя на децата и учениците през годините;</p> <p>о Опасност от закриване на учебни и</p>

<p>мотивация;</p> <ul style="list-style-type: none"> o Повишаване на привлекателността и на качеството на учебния процес и на училищната среда, както и създаване на подходяща среда за подкрепа на личностното развитие на учениците; o Квалификация на учителите за работа с деца и ученици в риск от отпадане; o Подобряване качеството на професионалното образование и осигуряване на условия за по-ефективни връзки с бизнеса; o Включване на родителите в инициативите на училища и детски градини и подобряване на съвместни дейности с тях. 	<p>детски заведения;</p> <ul style="list-style-type: none"> o Езикова бариера при деца от етносите, затрудняваща учебния процес; o Засилване на диспропорциите в качеството на образованието между отделните училища (град/село); o Дефицит на педагогически специалисти по учебни предмети/направления, поради намален интерес към учителската професия и застаряващ педагогически състав.
--	--

IV. ИЗВОДИ ОТ АНАЛИЗА

Община Исперих си поставя следните приоритети:

- поради влошената демографска картина и наличието на групи/паралелки с минимален и под минималния брой деца/ученици, се налага извършване на оптимизация в системата на предучилищното и училищното образование в община Исперих;
- повишаване средния брой ученици в паралелка на ниво община чрез ежегодно оптимизиране на паралелките;
- поетапно намаляване броя на слетите паралелки, с цел подобряване на образователния процес;
- продължаване осъществяването на целодневна организация на учебния процес като инструмент за превенция на отпадане от училище, както и за осигуряване на специализирана помощ при подготовката, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребности и интереси;
- с цел да се отговори на изискванията за създаване на приобщаващо и подкрепящо образование за личностно развитие на децата и учениците, да се осигурят условия, както и екипи от висококвалифицирани специалисти: педагози, психолози, ресурсни учители и логопеди, които да направят оценка и да осъществят допълнителна подкрепа на деца и ученици, имащи необходимост от приобщаване и социализация;
- създаване на подходяща подкрепяща среда за деца със СОП повсеместно – достъпна архитектурна, обща и специализирана среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;
- прилагане на различните форми на обучение, заложен в ЗПУО, с цел да се отговори на потребностите и да се осигури достъп до образование, както и да се предотврати преждевременно отпадане и ранно напускане на училище;
- повишаване на квалификацията и професионалната компетентност на педагогическите специалисти;
- разработване и прилагане на програма за кариерно ориентиране на учениците на ниво училище; подпомагане на трудовата и професионалната реализация на завършващите средно образование; да се разработят инструменти за ранно кариерно

ориентиране на застрашените от отпадане ученици, както и адаптиране на инструменти за целите на кариерното ориентиране на ученици със специални образователни потребности; да се създаде интегрирана система за реализация и заетост по придобитата квалификация на завършващите средно образование в съответствие с изискванията на пазара на труда, за да се повиши мотивацията на учениците да завършат училище;

- създаване на условия за сътрудничество между всички участници в образователния процес – учебни заведения, органи на местното самоуправление и Регионалното управление на образование, семействата и общността;
- създаване на партньорска мрежа между Професионалната гимназия и бизнеса в община Исперих за съвместно прилагане на метода „учене чрез работа“;
- обновяване и модернизирание на образователната инфраструктура;
- стимулиране на развитието на образователния процес с цел подобряване на знанията, уменията и възможностите на децата и учениците;
- включване на учениците в групи за допълнителна подготовка;
- разширяване на извънкласните занимания съгласно интересите на учениците и внедряване на добри европейски практики в тази сфера;
- разработване на съвременни програми за избираеми и факултативни форми за придобиване на компетентности в съответствие с потребностите и интересите на учениците;
- обогатяване книжното богатство на библиотеките, за да станат любимо място за отдих и творчество;
- разработване и актуализиране на законови и подзаконови нормативни документи.

V. СТРАТЕГИЧЕСКА ЧАСТ

1. Обща цел, принципи

Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците цели да бъде осигурена обща и допълнителна подкрепа за личностното развитие на всяко дете и ученик в община Исперих, съобразно неговите потребности.

Принципи:

- Създават се условия за разгръщане потенциала на всяко дете и ученик за личностно развитие, както и за успешна реализация и социализация.
- На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.
- Подкрепата за личностно развитие се прилага в съответствие с индивидуалните образователни потребности на всяко дете и всеки ученик.
- Осигурява се непосредствен достъп до ресурсите и базирането им в образователната среда, която е възможно най-близо до децата и учениците.

2. Приоритети, специфични цели, мерки.

2.1. Приоритет 1 Подкрепа за личностно развитие на деца и ученици със специални образователни потребности и с хронични заболявания.

Специфична цел 1: Приобщаване на децата със специални образователни

потребности /СОП/ в общообразователните училища и детски градини.

– **Мярка 1:** Осигуряване на допълнителната подкрепа за деца и ученици:

1. Работа с дете и ученик по конкретен случай – за деца със специални образователни потребности;

2. Психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, зрителна рехабилитация, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания;

3. Осигуряване на достъпна среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики и специалисти;

4. Предоставяне на обучение по специалните учебни предмети за учениците със сензорни увреждания.

5. Ресурсно подпомагане.

– **Мярка 2:** Участие на ученици със СОП в мероприятия, изложби, конкурси, спортни изяви и др., наравно със своите съученици.

Специфична цел 2: Работа на специалисти от детските градини и училищата с деца със специални образователни потребности /СОП/ в образователните институции в общината.

- **Мярка 1:** Работа на специалисти от детските градини и училищата с деца със специални образователни потребности /СОП/ в рамките на проекти.

-- **Мярка 2:** Осигуряване на специалисти за работа с деца със специални образователни потребности /СОП/ и в други детски градини и училища в общината.

-- **Мярка 3:** Развитие на практиката за назначаване на помощник на учителя при повече от три деца или ученици в групата/паралелката.

Специфична цел 3: Интеграция и рехабилитация на деца и ученици с увреждания.

– **Мярка 1:** Развитие на социалните услуги за деца и ученици с увреждания.

Специфична цел 4: Подобряване на материалните условия и достъпност на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите в системата на предучилищното и училищно образование.

-- **Мярка 1:** Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда.

-- **Мярка 2:** Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции, съобразно нормативните изисквания (чл. 104, ал. 4 от Наредба за приобщаващото образование).

Специфична цел 5: Осигуряване на качествено и задълбочено оценяване на индивидуалните потребности на децата и учениците и разграничаване на нуждата от обща и от допълнителна подкрепа.

-- **Мярка 1:** Изпълнение на нормативно определените практики за екипна работа на учителите съгласно чл. 16 и 22 от Наредба за приобщаващото образование за разпознаване на обучителни трудности у децата и учениците.

-- **Мярка 2:** Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6-годишна възраст в рамките на установяването на готовността на детето за училище, като се отчита физическото, познавателното, езиковото, социалното и емоционалното му развитие (чл. 10 от Наредбата за приобщаващо образование).

-- **Мярка 3:** Ранно оценяване от педагогическите специалисти в детската

градина на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и 6 месеца – извършва се съгласно глава втора, раздел I на Наредба за приобщаващото образование (чл. 8 до чл. 11) и включва три аспекта: ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни трудности, определяне на необходимостта от допълнителни модули по български език за децата, които не владеят български език и идентифициране на нуждата от оценка на потребностите за допълнителна подкрепа.

2.2. Приоритет 2 Подкрепа за личностно развитие на деца и ученици от уязвими общности и деца в риск.

Специфична цел 1: Гарантиране на равни шансове на всички деца от уязвими общности за ранно детско развитие.

– **Мярка 1:** Осигуряване на подкрепа за ранното детско развитие в семейна и общностна среда.

– **Мярка 2:** Стимулиране посещаемостта в детски градини.

– **Мярка 3:** Осигуряване на достатъчна ранна подготовка за училище.

Специфична цел 2: Обхващане и превенция на отпадането от училище на деца и ученици от уязвими общности.

– **Мярка 1:** Прилагане на разнообразни форми и програми за работа с деца с трудности и дефицити в обучението и отпаднали от училище с цел тяхната реинтеграция.

Специфична цел 3: Повишаване броя на представители на уязвими етнически малцинства в средното и висшето образование:

– **Мярка 1:** Стимулиране на младежи и родители от уязвими етнически малцинства за средно и висше образование.

2.3. Приоритет 3: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби.

Специфична цел 1: Осигуряване условия за развитие на децата и учениците с изявени дарби.

– **Мярка 1:** Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците с изявени дарби в образователните институции.

– **Мярка 2:** Включване в дейности на неправителствени организации, читалища, спортни клубове.

2.4. Приоритет 4: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини.

Специфична цел 1: Създаване на механизми за координация и изпълнение на мерки за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в училищата и детските градини.

– **Мярка 1:** Създаване на екипи и планове за подкрепа.

1. Създаване на училищна процедура за обобщаване на информацията за децата и учениците, с цел планиране и реализиране на дейности по интереси, за превенция на трудностите при учене, допълнителна подготовка, за позитивна дисциплина, за развиване на дарбите.

2. Създаване на условия за структурирани регулярни дискусии.

3. Привличане на родителите като основни партньори.

Специфична цел 2: Осигуряване подходяща физическа, психологическа и

социална среда за развиване на способностите и уменията на децата и учениците в училищата и детските градини.

– **Мярка 1: Осигуряване обща подкрепа на децата и учениците:**

1. Екипна работа между учителите. Дейности за мотивация.
2. Допълнително обучение по учебни предмети при условията на закона;
3. Допълнителни модули за деца, които не владеят български език;
4. Консултации по учебни предмети;
5. Кариерно ориентиране на учениците;
6. Занимания по интереси;
7. Библиотечно-информационно обслужване;
8. Грижа за здравето. Превенция на психичното здраве. Превенция на насилието и тормоза
9. Общежитие;
10. Поощряване с морални и материални награди;
11. Дейности по превенция на насилието и преодоляване на проблемното поведение;
12. Ранно оценяване на потребностите и превенция на обучителните затруднения;
13. Логопедична работа.

– **Мярка 2:** Създаване на подкрепяща среда.

– **Мярка 3:** Реализиране на проекти и инициативи и участие в национални програми и проекти.

– **Мярка 4:** Реализиране на занимания по интереси в училищата съгласно чл. 21 – 21е от Наредбата за приобщаващо образование, които включват провеждане на учебни часове и изяви на учениците, провеждане на междуинституционални занимания по интереси и междуинституционални изяви на учениците, обхванати в тях, посещения на културно-исторически и природонаучни обекти, институции, публични и стопански организации и други.

– **Мярка 5:** Реализиране на междуинституционални дейности и изяви.

2.5. Приоритет 5: Подкрепа за личностно развитие на децата и учениците извън училищата и детските градини.

За работа с деца и ученици чрез организиране на дейности в свободното им време и развиване и насърчаване на уменията и способностите на детските таланти, ще се разчита на неправителствените организации, читалищата и спортните клубове.

Специфична цел 1: Развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците в областта на спорта.

– **Мярка 1:** Спорт – учебно-тренировъчна и състезателна дейност, ваканционни занимания при най-добрите специалисти по спортове.

– **Мярка 2:** Участие в състезания.

Специфична цел 3: Развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците в областта на изкуствата.

– **Мярка 1:** Танцово, музикално и изобразително и приложно изкуство – школа по пиано, школа по китара, клас по пеене, танцови школи.

– **Мярка 2:** Участие в конкурси, фестивали, концерти и др.

Специфична цел 4: Развитие на интересите, способностите, компетентностите

и изявата на децата и учениците в областта на науките и технологиите.

Мярка 1: Техническо и научно творчество.

– **Мярка 2:** Компютърни технологии.

– **Мярка 3:** Езиково обучение.

Специфична цел 5: Развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците в областта на технологиите.

– **Мярка 1:** Реализиране на дейностите за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата на децата и учениците в областта на технологиите.

Специфична цел 6: Формиране на гражданска, екологична и природозащитна култура, приобщаване към националните и общочовешки ценности.

– **Мярка 1:** Развитие на дейности в неправителствени организации, в следните направления:

- Доброволчество.
- Гражданско образование, екологична култура.
- Придобиване умения за лидерство.

Специфична цел 7: Подкрепа за кариерното ориентиране на учениците.

– **Мярка 1:** Развитие дейностите за кариерното ориентиране на учениците в община Исперих.

2.6. Приоритет 6: Развитие на човешките ресурси в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Специфична цел 1: Създаване и функциониране на междуинституционален екип за координиране на дейностите в подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

– **Мярка 1:** Реализиране на дейности за повишаване квалификацията на кадрите в образователните институции и др. за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

– **Мярка 1:** Обучения за повишаване квалификацията на кадрите в образователните институции, и др. за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

– **Мярка 2:** Обмен на опит за повишаване квалификацията на кадрите в образователните институции, и др. за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

VI.

СИСТЕМА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА ЗА ПОДКРЕПА ЗА ЛИЧНОСТНО РАЗВИТИЕ НА ДЕЦАТА И УЧЕНИЦИТЕ В ОБЩИНА ИСПЕРИХ

1. Звено за мониторинг и оценка на Стратегията.

Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих е стратегически документ за прилагане на секторна политика в сферата на образованието на ниво община.

За изпълнение на общинската стратегия, ежегодно до 30 април, общинския съвет, по предложение на кмета и след съгласуване с Регионалното управление на

образованието, приема годишен план за изпълнение на дейностите за подкрепа за личностно развитие. Общинската стратегия и съгласуваният годишен план се приемат от общинския съвет. Изпълнението на общинските планове се отчита на областно ниво – до 01 март на следващата година всяка община трябва да представи в Областна администрация отчет за изпълнението на дейностите по общинския годишен план.

Ключова фаза на стратегическото планиране е мониторингът, който включва наблюдението, оценката и контрола на реализацията на заложените цели и изпълнението на планираните дейности в Стратегията. Наблюдението е важен инструмент за провеждането на ефективна политика за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих, тъй като неговата основна функция е да дава обратна информация за степента на реализация на целите и приоритетите, и за евентуално предотвратяване на рисковете пред изпълнението на предвидените дейности. Обект на наблюдението са напредъкът, промените и последиците от предприеманите действия. Той може да се разглежда като непрекъснат процес на събиране, анализ и оценка на информация, необходима за управлението и вземането на решения при изпълнение на стратегията, както и за нейна бъдеща актуализация. Наблюдението и оценката са насочени главно към постигане на устойчивост, ефективност, целесъобразност и законосъобразност при изпълнението на Общинската стратегия

2. Критерии за оценка.

Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих се оценява, като се използват определени критерии за нейното изпълнение. Използваните критерии имат ключово значение за извършване на обективна последваща оценка на цялостното изпълнение на стратегията.

3. Индикатори за наблюдение на реализацията на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих.

За отчитане на напредъка и степента на постигане на целите и приоритетите за развитие на областта, както и за упражняване на контрол върху изпълнението на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих, са дефинирани критерии за оценка – система от качествени и количествени индикатори.

Индикаторите са реалистични и приложими по отношение на състоянието и очакваните промени в образователната система в общината.

Индикаторите отговарят на условията за ефективност и ефикасност. Отчитат и устойчивостта на ефекта от изпълнението на целите и приоритетите.

3.1. Качествени индикатори.

Качествените критерии се отнасят до нормите и стандартите, които характеризират качеството на изпълнение на целите и приоритетите във важните за общината тематични рамки на икономическите, социалните, териториалните, политическите и екологическите условия и изисквания – доколко и как стратегията

допринася за трансформиране на целите и приоритетите в стратегическите и планови документи от по-горните нива (европейско и национално) и съобразяването им със специфичните характеристики на района.

3.2. Количествени индикатори

В стратегическата част на документа са изведени и количествени индикатори, проследяващи изпълнението на приоритетите на Стратегията:

- Брой деца и ученици със СОП от община Исперих с осигурена допълнителна подкрепа от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Разград;
- Брой детски градини и училища, ползващи услугите на Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Разград;
- Брой деца със СОП, за които се отлага обучението в 1 клас;
- Брой деца и ученици със СОП, участвали в мероприятия, изложби, конкурси, спортни изяви и др.;
- Брой деца и ученици с осигурена обща подкрепа;
- Брой училища осигурили екипи с необходимите специалисти: ресурсен учител, логопед и психолог;
- Брой училища и детските градини осигурили ресурсни кабинети;
- Брой училища и детските градини осигурили логопедични кабинети;
- Брой деца и ученици със СОП с осигурена допълнителна подкрепа;
- Брой ресурсни учители, психолози и логопеди, работещи с деца със СОП;
- Екипи от специалисти за ресурсно подпомагане в училищата и детските градини за всяко дете /Брой ресурсни учители, психолози и логопеди, работещи с деца със СОП при самостоятелно осигуряване на допълнителната подкрепа/;
- Проведени консултации и осигурена подкрепа на деца с увреждания и техните семейства;
- Предоставяне на сигурна и защитена среда, за деца/младежи с увреждания, чрез индивидуализирана грижа и подкрепа, в условия близки до семейната среда, осигуряващи по-добро качество на живот и възможност за пълноценно развитие и социално включване;
- Предоставяне дейности за подкрепа, рехабилитация на индивидуалното развитие, поддържане и придобиване на нови способности и самостоятелност на децата с различни вид и степен на увреждане, както и подкрепа на децата от различни рискови групи, чрез целенасочени дейности за интеграция и превенция на социалното включване;
- Брой социални услуги, които се използват от деца със СОП. Брой деца, ползващи социални услуги;
- Брой детски градини и училища с предприети мерки за осигуряване на достъпна и позитивна подкрепяща среда за обучение на децата среда;
- Създадени кабинети за ресурсно подпомагане във всяко училище и детска градина;
- Брой детски градини и училища с осигурени технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали и методики;
- Брой образователни институции със значително подобрене на материалната база – нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрит кабинет;
- Брой реализирани проекти по Националните програми на МОН;

- Брой изградени и адаптирани детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания;
- Брой институции за предучилищно и училищно образование със санитарни възли за децата със специални образователни потребности;
- Брой създадени в училищата и детските градини екипи за допълнителна подкрепа за личностно развитие;
- Брой деца на 5 и 6-годишна възраст, на които е извършена оценка на риска от обучителни затруднения;
- Деца от 3 години до 3 години и 6 месеца /Брой деца от 3 години до 3 години и 6 месеца, на които е извършено ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни трудности/;
- Създаване и развиване модел на интегрирани социални, здравни и образователни услуги, насочени към деца в риск и деца с увреждания на възраст от 0 до 7 години и техните семейства;
- Създаване на условия за придобиване на знания и умения за равен старт в училище и преодоляване на социалното изключване и намаляване на бедността сред децата;
- Развиване на мобилни социални услуги в малките населени места на територията на община Исперих;
- Брой деца и семейства, получили услуги;
- Брой обхванати деца в детските градини и училищата;
- Брой проведени кампании за нетърпимост на всичките форми на дискриминация и нетолерантност;
- Брой училища с извънкласни форми на обучение и брой ученици, включени в тях;
- Брой деца с осигурени допълнителни часове в подготвителните класове за усвояване на български език и на социални умения на обхванатите подлежащи в подготвителни класове;
- Брой ученици от уязвими общности с осигурени учебници, разходи за транспорт;
- Брой обхванати младежи от уязвими етнически малцинства;
- Брой студенти от уязвими общности от община Исперих;
- Брой ученици, класирани на призови места на състезания, конкурси и олимпиади;
- Брой деца и ученици, получили стипендии и поощрени с материални награди;
- Брой ученици с изявени дарби, получили подкрепа от неправителствени организации, читалища, културни институции;
- Брой създадени нови форми на работа;
- Брой организирани инициативи;
- Брой участия в културни събития;
- Брой училища, осигуряващи обща подкрепа на децата и учениците;
- Брой форми на обща подкрепа за децата и учениците в образователните институции;
- Брой детски градини и училища, в които работят педагогически съветници и психолози;
- Брой деца с осигурена обща подкрепа;
- Брой училища и детски градини с осигурено медицинско лице;
- Намален брой на деца-извършители на агресивни и противоправни прояви;
- Процент на децата без СОП, ползващи услуги на логопед;
- Брой училища, осигуряващи допълнително обучение по учебни предмети и брой ученици, включени в него;

- Брой ученици, на които са предоставени услуги по кариерно ориентиране;
- Брой ученици в риск, на които са предоставени услуги по кариерно ориентиране;
- Брой информирани родители и ученици със СОП;
- Изготвен обобщен доклад от детските градини и училищата за състоянието на процеса на приобщаващото образование;
- Брой училища, прилагащи Механизма за противодействие на училищния тормоз;
- Брой проведени срещи-разговори в училищата;
- Намален брой на деца-извършители на агресивни и противоправни прояви;
- Брой образователни програми и кампании в училище;
- Брой деца и училища с въведена целодневна организация на учебен процес до 7 клас;
- Брой инициативи съвместно с библиотеки и културни институции;
- Брой организирани обучения за повишаване квалификацията на кадрите в учебните и детските заведения за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
- Брой обучени лица «за помощник на учителя»;
- Брой преподаватели в образователните институции, преминали обучения за повишаване квалификацията за работа в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;
- Брой посещения и работни срещи за обмен на опит в насока подкрепа за личностно развитие на децата и учениците;

VII.	ФИНАНСОВИ И МАТЕРИАЛНИ РЕСУРСИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА СТРАТЕГИЯТА
-------------	--

Основното финансиране на училищата, работещи в системата на делегирани бюджети е държавната субсидия, определена по единни разходни стандарти. Стандартът за училища е определен на база брой ученици. Със стандарта се финансират разходите за възнаграждения и осигуровки, издръжка, а от 2011 г. и разходи за поддръжка на материалната база.

Допълнително финансиране се отпуска с Постановления на Министерски съвет, Писма от Министерство на финансите (ФО), финансиране или трансфери от министерства и ведомства по изпълнението на съвместни проекти и национални програми, съфинансирания от Европейския съюз. Тези средства принципно имат строго целеви характер или правила за разходване, определени по законов ред, инструкции или правила. Разходването следва да отговаря на определения вид, размер и други конкретни условия.

Собствените приходи за училищата от община Исперих се реализират основно от приходите от наем на недвижими имоти и движими вещи, собствени земеделски земи и гори, и реализация на продукция и услуги от практическо обучение.

Даренията са начин за привличане на външни ресурси за дейности в училищата. Даренията в пари (лева или валута) следва да се администрират от съответната община и със стойността им да се завишава бюджета на съответното училище. Не са за подценяване и даренията в натура. Чрез тях се модернизира материалната база, набавят се необходимите материали и пособия за нормалното функциониране на образователно-възпитателния процес.

Общинският съвет има право да допълва финансирането на делегирани от държавата дейности, за сметка на общински приходи от местни данъци и такси и други данъчни и неданъчни приходи. По този начин общината ще има възможност да влага средства в усъвършенстването и развитието на образователната система.

Основната част от финансирането на дейностите от Стратегията ще бъде от бюджетите на учебните заведения.

За финансиране реализирането на мерки от Стратегията може да се кандидатства с проектни предложения по следните програми:

- Европейски оперативни програми и международни програми;
- Национални програми като: кампания „За чиста околна среда“ на ПУДООС, програми на Центъра за образователна интеграция на децата и учениците от етническите малцинства (ЦОИДУЕМ) и др.;
- Национални програми и проекти на Министерство на образованието и науката;
- Програми на Министерство на младежта и спорта.

Дейности от Стратегията може да се реализират и чрез участие на училищата в заниманията по интереси по Наредбата за приобщаващото образование, със собствени средства на общината, както и с целеви средства от Републиканския бюджет.

VIII. КОМУНИКАЦИОННА ПРОГРАМА

Важно условие за ефективното реализиране на Стратегията за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих е политиката за предоставянето на информация до обществеността чрез средствата за масово осведомяване. Реализирането на стратегията ще се съпровожда от различни информационни мероприятия, които ще осигурят нейната публичност, както в процеса на разработване, така и по време на реализация.

Комуникационната програма се основава на следните основни принципи:

- Прозрачност – информирание на обществеността за изпълнението на дейностите по Общинската стратегия;
- Координация с други стратегии, програми, планове за развитие, изпълнявани от държавната и местната власт;
- Позитивност на комуникационните послания – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни, с оглед ефективното изпълнение на Стратегията;
- Широко междуинституционално и междусекторно партньорство, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен;
- Достъпност на информацията – достигане на комуникиращата информация до най-голям брой заинтересовани лица.

Основни комуникационни техники. Комуникационната програма се основава върху няколко основни форми: директна комуникация, комуникация чрез масовите медии, комуникация чрез интернет /сайта на Община Исперих/ и информационни материали и работа с партньори. Целта е да се привлече общественото внимание към дейностите за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих. Това може да бъде постигнато чрез:

- Информирание на местната общност и всички заинтересовани страни на територията на община Исперих за Общинската стратегия;
- Популяризиране на настоящите, подлежащите на реформиране и планираните

нови форми за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих;

- Популяризиране на органите и институциите на местно и национално ниво, които са ангажирани с планирането, предоставянето и финансирането на дейности за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих;

- Стимулиране ангажираността на всички участници в разработването на стратегията за нейното изпълнение.

IX.	ЗАКЛЮЧЕНИЕ
------------	-------------------

Осигуряването на подкрепа за личностно развитие на децата и учениците е приоритет в националната образователна политика. Законът за предучилищното и училищното образование и Наредбата за приобщаващо образование са нормативните основания за организиране на образователната среда и нейните елементи чрез обединяване на ресурсите на всички държавни и местни органи и институции. Изградената система за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците в община Исперих доказва ползата от единните и целенасочени действия на цялата общност. Натрупаният опит – постиженията и проблемните аспекти, определя бъдещите стратегически цели и идеи за превантивни и корекционни дейности в областта на общата и допълнителната подкрепа. Настоящата Общинска стратегия за личностно развитие на децата и учениците в община Исперих се разработва за двугодишен период (2021 г. – 2022 г.) и се приема от общинския съвет съгласно чл. 197, ал. 1 и ал. 2 от ЗПУО.